

UBC

22 | 23 MAIG

L'ÀNGEL DE TRISTANY

**ANNA LARSSON |
KAZUSHI ONO**

PROGRAMA DE MÀ

KAIJA SAARIAHO

Helsinki 1952

FORTY HEARTBEATS PER A ORQUESTRA

1a audició – temps indeterminat

Two beats for two daughters
Five beats for surrounding nature
Five beats for life surrounding us
Five beats for life force
Five beats for surrounding cities
Four beats for three friends
One beat for a good night's sleep with one beat in slow motion
Four beats for two times two sisters
Three beats for two instruments
One beat for life in us
First beat for being born
Three beats for three composers

RICHARD WAGNER

Leipzig 1813 – Venècia 1883

WESENDONCK LIEDER

(1857-1858) – 25'

Textos de Mathilde Wesendonck, orquestració de Felix Mottl

Der Engel
Stehe still
Im Treibhaus
Schmerzen
Träume

Anna Larsson, contralt

FELIX MENDELSSOHN
Hamburg 1809 - Leipzig 1847

SIMFONIA N. 4 EN LA, OP. 90, "ITALIANA"

(1833) - 26'

Allegro vivace
Andante con moto
Con moto moderato
Saltarello: Presto

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

KAZUSHI ONO, DIRECCIÓ

ANNA LARSSON, CONTRALT

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Maria José Aznar / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Katia Novell / Natalia Mediavilla / Jordi Salicrú **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Jana Brauningner / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Antoni Peña **VIOLES** Duccio Beluffi*, solista invitat / Josephine Fitzpatrick, assistent / Franck Heudiard / Michel Millet / Andreas Süssmayr **VIOLONCELS** Jose Mor, solista / Lourdes Duñó / Marc Galobardes / Jean Baptiste Texier **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Albert Prat **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils **OBOÈS** Dolors Chiralt, assistent / José Juan Pardo **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent / David Bonet **TROMPETES** Angel Serrano, assistent / Raúl Calvo* **TROMBONS** Gaspar Montesinos **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Victor Segura* **PERCUSSIÓ** Juan Francisco Ruiz / Francisco José Amado* **ARPA** Magdalena Barrera, solista **PIANO** Jordi Torrent*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador

COMENTARI

per **Joan Grimalt**

Els *Quaranta batecs de cor* de la compositora finesa Kaija Saariaho daten del 1998. L'obra consta de 12 fulls solts, com un seguit de brevíssims preludis que el director ha d'ordenar al seu gust, i que pot repetir o no, *ad libitum*. Cada full porta un títol, i aquest és l'ordre que ha decidit el nostre director titular: *Dos batecs per a dues filles*, *Cinc batecs per la natura del voltant*, *Cinc més per la vida del voltant*, *Un batec per haver nascut*, *Tres per a tres compositors*, fins a sumar els quaranta del títol. Els 'batecs' es representen musicalment, però de maneres molt variades, no sempre perceptibles en una primera audició. Saariaho mostra, una vegada més, que la música del nostre temps ha deixat enrere l'hermetisme de certes avantguardes del segle passat. Al

contrari, la seva obra sembla una aposta per recuperar la comunicació entre el compositor o compositora i els oients.

Richard Wagner va compondre les cançons de Wesendonck mentre componia *Tristany i Isolda*. Mathilde Wesendonck, autora dels poemes, era la muller d'un mecenes de Wagner. Les cinc cançons se solen interpretar juntes, i en l'ordre d'aquesta primera edició (1862), però no es consideren cap cicle, perquè no tenen un sentit narratiu global ni elements temàtics que les vinculin entre elles. L'obra, això sí, es pot escoltar com un compendi de *topoi* musicals tradicionals. A *L'àngel*, la referència a una 'corda polsada' –suggerida amb arpegis típics del llaüt o la guitarra– serveix per situar la peça en un àmbit íntim, com en una de les confessions líriques tan freqüents en la poesia del segle XIX. *Reposa!* representa musicalment el pas d'un neguit tempestuós a la serenitat d'un himne a la natura, passant per la trobada amorosa, que es revesteix de ritmes i sonoritats pastorals. A *l'hivernacle* presenta la versió melancòlica d'aquell món pastoral: aquella que, en la literatura clàssica, es plany per un passat irrecuperable. En aquest diàleg ombrívol amb una planta transferida a un món que no és el seu, la cançó presenta nombrosos detalls descriptius. A *Dolors*, una meditació sobre el valor del sofriment s'encarna en l'estil *arioso* emblemàtic de Wagner des de les primeres òperes: entre el recitatiu i l'ària, servint el text per damunt de tot. La cançó culmina triomfalment. Finalment, *Somnis* vincula el patiment i la mort amb l'evanescència del que somiem. Per mostrar això, ja des de la introducció instrumental, el *pianto* amb què tradicionalment es representaven els 'planys' serveix aquí per musicar la paraula *Träume* ('somnis').

Felix Mendelssohn va emprendre una gira per Europa de dos anys i mig (1829-1831). Els seus pares pensaven que li seria profitós per al seu aprenentatge vital i artístic. Ell, efectivament, va aprofitar el viatge per aprofundir en l'estudi de l'arquitectura, de l'art i de la literatura clàssics; va anar escrivint cartes a casa en què narrava les seves impressions, i a més va tornar a Berlín amb tres obres a la maleta: l'obertura *Les Hèbrides*, concebuda sota la impressió d'una illa a l'oest d'Escòcia, i dues simfonies, anomenades "Italiana" i "Escocesa". La "Italiana", que tanca el programa d'avui, era un encàrrec de la Philharmonic Society. El mateix compositor en va dirigir l'estrena a Londres el 1833. Més que amb aspectes intel·lectuals, Mendelssohn relacionava l'obra amb les experiències que va viure a Itàlia en la 'natura', aquest mite tradicional que, al segle XIX, adquireix una transcendència quasi religiosa.

El primer moviment comença fent referència a la giga, la dansa amb què se solien tancar les suites barroques, i més tard les simfonies clàssiques. Des del bell inici, la seva energia desbordant deixa l'oient sense alè, encara que conegui la peça. El tema secundari hi contrasta relativament poc, però hi afegeix la referència a un duet d'instruments de vent-fusta, com en una 'serenata' a l'aire lliure. A la secció central –el desenvolupament–, s'hi afegeix un *fugato* com d'una altra època, en mode menor, que fa més lluminosa la represa.

Sembla que, per al segon moviment, Mendelssohn es va inspirar en una processó que es va trobar a Nàpols. En contrast amb l'inici, que sembla representar una caminada col·lectiva de regust arcaic, el segon tema es gira cap al món dels afectes individuals, a l'esfera privada on solen tenir lloc tantes manifestacions poètiques i musicals, en època romàntica.

En aquest mateix to comença el tercer moviment, com traslladant el minuet de regust antic i aristocràtic al llenguatge líric contemporani. El to és lluminós i amable. La secció central, el trio, contraposa dos elements incongruents. Un quartet de trompes i fagots profereix unes crides que

fan pensar en el món del 'bosc' romàntic alemany. Hi responen desvergonyits ara els violins, adés la flauta, com un personatge de comèdia, ple de sornegueria.

El finale porta el sobretítol de "Saltarello", una dansa ràpida molt pròxima a la tarantella el nom del qual indica la manera com es ballava. És freqüent que una obra cíclica com aquesta comenci en mode menor i acabi en major. Aquí, però, es dona el cas contrari: l'obra es clou en el mateix mode menor que el segon moviment havia anunciat.

LLETRES

RICHARD WAGNER

Leipzig 1813 – Venècia 1883

Wesendonck Lieder (1857-1858)

Textos de Mathilde Wesendonck

Fünf Gedichte

1. Der Engel

In der Kindheit frühen Tagen
Hört ich oft von Engeln sagen,
Die des Himmels hehre Wonne
Tauschen mit der Erdensonne,

Daß, wo bang ein Herz in Sorgen
Schmachtet vor der Welt verborgen,
Daß, wo still es will verbluten,
Und vergehn in Tränenfluten,

Daß, wo brünstig sein Gebet
Einzig um Erlösung fleht,
Da der Engel niederschwebt,
Und es sanft gen Himmel hebt.

Ja, es stieg auch mir ein Engel nieder,
Und auf leuchtendem Gefieder
Führt er, ferne jedem Schmerz,
Meinen Geist nun himmelwärts!

2. Stehe still!

Sausendes, brausendes Rad der Zeit,
Messer du der Ewigkeit;
Leuchtende Sphären im weiten All,

Die ihr umringt den Weltenball;
Urewige Schöpfung, halte doch ein,
Genug des Werdens, laß mich sein!

Halte an dich, zeugende Kraft,
Urgedanke, der ewig schafft!
Hemmet den Atem, stillt den Drang,
Schweigend nur eine Sekunde lang!
Schwellende Pulse, fesselt den Schlag;
Ende, des Wollens ewger Tag!

Daß in selig süßem Vergessen
Ich mög alle Wonne ermessen!

Wenn Auge in Auge wonnig trinken,
Seele ganz in Seele versinken;
Wesen in Wesen sich wiederfindet,
Und alles Hoffens Ende sich kündigt,
Die Lippe verstummt in staunendem Schweigen,
Keinen Wunsch mehr will das Innre zeugen:
Erkennt der Mensch des Ewgen Spur,
Und löst dein Rätsel, heilige Natur!

3. Im Treibhaus

Hochgewölbte Blätterkronen,
Baldachine von Smaragd,
Kinder ihr aus fernen Zonen,
Saget mir, warum ihr klagt?

Schweigend neiget ihr die Zweige,
Malet Zeichen in die Luft,
Und der Leiden stummer Zeuge
Steiget aufwärts, süßer Duft.

Weit in sehndem Verlangen
Breitet ihr die Arme aus,
Und umschlinget wahnbefangen
Öder Leere nichtgen Graus.

Wohl, ich weiß es, arme Pflanze;
Ein Geschicke teilen wir,
Ob umstrahlt von Licht und Glanze,
Unsre Heimat ist nicht hier!,

Und wie froh die Sonne scheidet
Von des Tages leerem Schein,
Hüllet der, der wahrhaft leidet,
Sich in Schweigens Dunkel ein.

Stille wird's, ein säuselnd Weben
Füllet bang den dunklen Raum:
Schwere Tropfen seh ich schweben
An der Blätter grünem Saum.

4. Schmerzen

Sonne, weinest jeden Abend
Dir die schönen Augen rot,
Wenn im Meeresspiegel badend
Dich erreicht der frühe Tod!

Doch erstehst in alter Pracht,
Glorie der düstren Welt,
Du am Morgen neu erwacht,
Wie ein stolzer Siegesheld!

Ach, wie sollte ich da klagen,
Wie, mein Herz, so schwer dich sehn,
Muß die Sonne selbst verzagen,
Muß die Sonne untergehn?

Und gebieret Tod nur Leben,
Geben Schmerzen Wonne nur:
O wie dank ich, daß gegeben
Solche Schmerzen mir Natur!

5. Träume

Sag, welch wunderbare Träume
Halten meinen Sinn umfängen,
Daß sie nicht wie leere Schäume
Sind in ödes Nichts vergangen?

Träume, die in jeder Stunde,
Jedem Tage schöner blühn,
Und mit ihrer Himmelskunde
Selig durchs Gemüte ziehn!

Träume, die wie hehre Strahlen
In die Seele sich versenken,
Dort ein ewig Bild zu malen:
Allvergessen, Eingedenken!Frühlingssonne

Träume, wie wenn
Aus dem Schnee die Blüten küßt,
Daß zu nie geahnter Wonne
Sie der neue Tag begrüßt,

Daß sie wachsen, daß sie blühen,
Träumend spenden ihren Duft,

Sanft an deiner Brust verglühen,
Und dann sinken in die Gruft.

LLETRES

RICHARD WAGNER

Leipzig 1813 – Venècia 1883

Wesendonck Lieder (1857-1858)

Textos de Mathilde Wesendonck

Cinc poemes

1. L'àngel

En els dies llunyans de la infància
sentí parlar sovint d'àngels
que canviaven les sublimes delícies celestials
pel sol de la Terra,

on un cor inquiet i angoixat
llanguia amagat del món,
i volia dessagnar-se tranquil
i perir en un mar de llàgrimes,

on la seva pregària fervent
només demanava la salvació,
i un àngel baixava i se l'emportava
dolçament al cel.

Sí, també per a mi baixà un àngel
que amb les seves ales esplendoroses
m'allunyà de qualsevol dolor,
i portà al cel el meu esperit!

2. Detureu-vos!

Murmurejant i bronzidora roda del temps,
mesuradora de l'eternitat;
esferes lluminoses de l'ampli infinit,
que encercleu la bola del món,
creació eterna, detureu-vos!
prou de l'esdevenir, deixeu-me ser!

Detureu-vos, força generadora,
pensaments primitius, eternament creadors!
Conteniu l'alè, calmeu l'impuls,
cal·leu només durant un segon!
Pols excitat, encadena els teus batecs;
acaba, dia etern de la voluntat!

Que en un oblit dolç i sagrat
pugui apreciar totes les delícies!

Quan els ulls beuen delitosos en els ulls,
quan l'ànima en l'ànima s'enfonsa totalment;
quan un ésser es retroba en un ésser
i s'anuncia el final de tota esperança,
els llavis callen en silenci meravellat,
i cap altre desig sorgeix del nostre interior:
llavors reconeix l'home l'empremta de l'Eternal,
i perds el teu enigma, santa natura!

3. A l'hivernacle

Alts arcs de corones de fulles,
baldaquís de maragdes,
fills de llunyanes terres,
digueu-me, de què us queixeu?

Inclineu les branques en silenci,
pinteu signes en l'aire,
i exhaleu un dolç aroma,
testimoni mut del dolor.

Cap a un llunyà anhel nostàlgic
esteneu els vostres braços,
i abraceu plens d'il·lusió
l'horrorós no-res d'una erma vacuïtat.

Potser, ho sé, pobres plantes,
compartim un destí:
encara que aureolats per llum i esplendor,
no és aquí la nostra pàtria!

I com el sol s'acomiada content
de la buida claredat del dia,
qui veritablement sofreix
es submergeix en l'obscur silenci.

Hi ha silenci, una agitació murmurant
omple inquiet l'obscur espai:
Veig surar pesades gotes
en la llinda verda de les fulles.

4. Penes

Sol, et ploren cada vespre
els teus bells ulls rogencs,
quan banyant-te en el mirall del mar
t'arriba la mort prematura!

Però apareixes amb l'antiga esplendor,
glòria del món tenebrós,
quan et despertes de nou al matí,
com un orgullós heroi triomfador!

Ai, com podria llavors queixar-me,
quan, cor meu, t'anhelo tant?
Ha de desanimar-se el sol,
ha de pondre's?

I la mort només infanta vida,
les penes només donen delit:
Oh, com agraeixo que la natura
m'hagi donat aquestes penes!

5. Somnis

Digues, quins somnis meravellosos
tenen presos els meus sentiments,
que, com una buida bromera,
no s'han esvaït en l'erm no-res?

Somnis, que a cada hora i cada dia
floreixen més bells,
i que amb el seu anunci celestial
penetren feliços en el meu esperit.

Somnis, que com raigs sublims
es submergeixen en l'ànima,
per a pintar allà una imatge eterna:
tot oblidat, tot present!

Somnis, com quan el sol primaverat
besa les flors damunt la neu,
i saluda el nou dia
amb delits mai pressentits,

que creixen, que floreixen,
que exhaleu somniant el seu perfum,
s'apaguen dolçament en el teu pit,
i s'enfonsen en la tomba

Traducció: Manuel Capdevila i Font